

ในยุคที่การค้าการลงทุนเป็นไปอย่างไร้พรมแดนและการแข่งขันทางการค้าที่เข้มข้น ทำให้เกิดการให้สินบนทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศเพื่อผลประโยชน์ในทางธุรกิจซึ่งส่งผลกระทบต่อความเท่าเทียมในการแข่งขันทางการค้าและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558) จึงได้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 123/5 เพื่อกำหนดความรับผิดสำหรับผู้ให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ รวมทั้งกำหนดความรับผิดเฉพาะสำหรับนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้สินบน โดยเป็นโทษปรับที่มีมูลค่าสูง

ต่อมาในปี 2561 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ได้มีผลบังคับใช้ โดยบทบัญญัติเรื่องการให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐได้เปลี่ยนจากเดิมที่อยู่ในมาตรา 123/5 เป็น “176” โดยยังคงหลักการของกฎหมายไว้ดังเดิม ซึ่งกฎหมายในเรื่องนี้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลทั้งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 (UNCAC) และอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศในการทำธุรกรรมทางธุรกิจระหว่างประเทศของ OECD

มาตรา 176 ไม่ได้กำหนดให้นิติบุคคลต้องรับผิดชอบผิดขาดทุกกรณีโดยหากนิติบุคคลมี “มาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้มีการให้สินบน” นิติบุคคลจะไม่มีผิดตามมาตรานี้ ซึ่งสำนักงาน ป.ป.ช. ได้จัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางให้กับนิติบุคคลในการกำหนดมาตรการป้องกันการให้สินบนอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับกฎหมายของ ป.ป.ช. และมาตรฐานสากล โดยหลักการทั้ง 8 ประการในคู่มือสามารถประยุกต์ใช้ได้กับนิติบุคคลทุกประเภทและทุกขนาดตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ยังได้มีการออกประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในเรื่องดังกล่าวเพื่อให้นิติบุคคลรับทราบและนำแนวทางของสำนักงาน ป.ป.ช. ไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ สำนักงาน ป.ป.ช. ยังมีการตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาสำหรับนิติบุคคลเพื่อป้องกันการให้สินบน (Anti-Bribery Advisory Service: ABAS) ภายใต้สำนักกิจการและคดีทุจริตระหว่างประเทศ เพื่อให้ข้อมูลและคำปรึกษาเชิงวิชาการเกี่ยวกับมาตรฐานและแนวปฏิบัติที่ดีของสากลเรื่องมาตรการของนิติบุคคลในการป้องกันการให้สินบนแก่เจ้าพนักงานของรัฐ

ประโยชน์ของการมีมาตรการป้องกันการให้สินบนที่เหมาะสม

สาระสำคัญของกฎหมาย

ช่วยลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในการทำธุรกิจ

ก่อให้เกิดการแข่งขันทางธุรกิจอย่างเท่าเทียม (Level playing field)

ลดความเสี่ยงจากการถูกฟ้องร้องเป็นคดีความซึ่งสร้างความเสียหายต่อชื่อเสียงและการดำเนินธุรกิจ

ธุรกิจเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

ส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีต่อผู้ร่วมประกอบธุรกิจและลูกค้า

ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศในระยะยาว และดึงดูดนักลงทุนให้เข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย

- มาตรา 176 เป็นเรื่องความผิดฐานให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ และความรับผิดของนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้สินบน
- ทั้ง “บุคคลธรรมดา” และ “นิติบุคคล” สามารถมีความผิดทางอาญาได้ภายใต้มาตรานี้
- นิติบุคคลอาจต้องรับผิดในกรณีที่ถูกกล่าวหาใน (เช่น พนักงานลูกจ้าง) หรือบุคคลภายนอกผู้มีความเกี่ยวข้องทางธุรกิจ (เช่น บริษัทในเครือ หรือบริษัทที่ปรึกษา) ให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐเพื่อประโยชน์ของนิติบุคคล อาทิ เพื่อให้ชนะการประมูล เพื่อเพิ่มยอดขายของบริษัท เพื่อประโยชน์เกี่ยวกับคดีความของบริษัท
- นิติบุคคล หมายความว่านิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย และนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย
- นิติบุคคลไม่ต้องรับผิดหากมีมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมในการป้องกันการให้สินบน
- การกำหนดมาตรการอย่างไรจึงจะเหมาะสม ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ลักษณะการประกอบธุรกิจ ความเสี่ยงในการให้สินบน รวมทั้งการบังคับใช้ได้จริงของมาตรการ ฯลฯ จึงต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป ดังนั้น นิติบุคคลควรนำมาตรการตามคู่มือของ ป.ป.ช. ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพธุรกิจและความเสี่ยงของนิติบุคคลเอง
- โทษสำหรับ “ผู้ให้สินบน” ได้แก่ จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และโทษสำหรับ “นิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้สินบน” ได้แก่ โทษปรับตั้งแต่หนึ่งเท่าแต่ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่เกิดขึ้นหรือประโยชน์ที่ได้รับ

8 หลักการป้องกันกาให้สินบน

1. การป้องกันการให้สินบนต้องเป็นนโยบายสำคัญจากระดับบริหารสูงสุด

ผู้ที่อยู่ในระดับบริหารสูงสุดของนิติบุคคล เช่น คณะกรรมการบริษัท CEO หรือเจ้าของกิจการ มีบทบาทสำคัญที่จะก่อให้เกิดวัฒนธรรมภายในองค์กร หรือ "Tone from the Top" ผู้ที่อยู่ในระดับบริหารสูงสุดจึงควรแสดงเจตนาที่ชัดเจนในการต่อต้านการให้สินบน รวมทั้งกำหนดนโยบายและสนับสนุนการขับเคลื่อนมาตรการป้องกันการให้สินบนขององค์กร

2. นิติบุคคลต้องมีการประเมินความเสี่ยงในการให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐ

นิติบุคคลมีโอกาสที่จะต้องเกี่ยวข้องกับเจ้าพนักงานของรัฐมากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงในการให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐจะช่วยให้สามารถออกแบบมาตรการควบคุมภายในเพื่อป้องกันการให้สินบนที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจของตน

3. มาตรการเกี่ยวกับกรณีมีความเสี่ยงสูงที่จะเป็นการให้สินบนต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจน

กรณีการให้ของขวัญ การเลี้ยงรับรอง และการบริการอาจมีความเสี่ยงสูงที่จะนำไปสู่การให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐ ดังนั้น นิติบุคคลควรมีมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับขั้นตอนการขออนุมัติและการควบคุมตรวจสอบอย่างรัดกุม รวมทั้งมีการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรให้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

4. นิติบุคคลต้องนำมาตรการป้องกันการให้สินบนไปปรับใช้กับผู้ที่มีความเกี่ยวข้องทางธุรกิจกับนิติบุคคล

นิติบุคคลอาจมีความเสี่ยงที่จะต้องรับผิดชอบจากการให้สินบนของผู้ที่มีความเกี่ยวข้องทางธุรกิจกับนิติบุคคล เช่น บริษัทในเครือ กิจการร่วมค้า ตัวแทน หรือที่ปรึกษา ฯลฯ ดังนั้น นิติบุคคลต้องนำมาตรการไปปรับใช้กับบุคคลเหล่านี้ รวมถึงการตรวจสอบสถานะ (Due diligence) การขอคำมั่นหรือข้อตกลงในสัญญาในการต่อต้านการให้สินบน หรือการตรวจสอบการดำเนินการอย่างเป็นระยะ

5. นิติบุคคลต้องมีระบบบัญชีที่ดี

นิติบุคคลต้องมีระบบบัญชีที่ดี ไม่บันทึกรายการนอกบัญชีและมีการบันทึกข้อมูลอย่างถูกต้อง รวมทั้งมีการตรวจสอบอย่างเป็นอิสระเพื่อป้องกันการปกปิดการให้สินบน

6. นิติบุคคลต้องมีแนวทางการบริหารทรัพยากรบุคคลที่สอดคล้องกับมาตรการป้องกันการให้สินบน

นิติบุคคลต้องสร้างความตระหนักรู้และส่งเสริมให้บุคลากรให้ความร่วมมือในการต่อต้านการให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยการบริหารทรัพยากรบุคคลในทุกขั้นตอนควรสะท้อนถึงเจตนาที่ชัดเจนในการต่อต้านการให้สินบน นับตั้งแต่การจ้างงาน การเลื่อนตำแหน่ง การฝึกอบรม การจ่ายค่าตอบแทน เป็นต้น

7. นิติบุคคลต้องมีมาตรการสนับสนุนให้มีการรายงานการกระทำผิดหรือกรณีมีเหตุน่าสงสัย

การรายงานการกระทำผิดหรือเหตุน่าสงสัย รวมทั้งการรายงานข้อบกพร่องของมาตรการ จะช่วยให้นิติบุคคลสามารถป้องกันการกระทำผิดได้ทันที ทั้งนี้ นิติบุคคลจึงควรจัดให้มีช่องทางรายงานการกระทำผิด และให้ความคุ้มครองผู้ร้องเรียน เพื่อสร้างบุคลากรและองค์กรที่มีวัฒนธรรมไม่ทนต่อการให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐ

8. นิติบุคคลต้องทบทวนตรวจสอบและประเมินผลมาตรการป้องกันการให้สินบนเป็นระยะ

นิติบุคคลอาจประสบกับเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่างๆ ทำให้ความเสี่ยงต่อการให้สินบนเจ้าพนักงานรัฐนั้นเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น นิติบุคคลจึงควรจัดให้มีการตรวจสอบและประเมินผลมาตรการเป็นระยะ เพื่อพิจารณาว่าจำเป็นต้องมีการปรับปรุงมาตรการป้องกันการให้สินบนที่มีอยู่หรือไม่ อย่างไร ให้สอดคล้องกับความเสี่ยงในการให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐของธุรกิจของตน

คู่มือแนวทางการกำหนดมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคลในการป้องกันการให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐ

มี 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทย
อังกฤษ จีน และญี่ปุ่น

วิดีโอ Infographic

เรื่องกฎหมายและมาตรการสำหรับนิติบุคคลในการต่อต้านการให้สินบน

ศูนย์ให้คำปรึกษาสำหรับนิติบุคคลเพื่อป้องกันการให้สินบนสำนักกิจการและคดีทุจริตระหว่างประเทศ สำนักงาน ป.ป.ช.

Anti-Bribery Advisory Service (ABAS)

www.nacc.go.th/abas

โทร +66 2528 4930

แนวทาง

สำหรับเอกชนและนิติบุคคลในการป้องกันการให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐ

สำนักงาน ป.ป.ช.

ABAS
ANTI-BRIBERY
ADVISORY SERVICE